

ETL EESTI TARBIJAKAITSE LIIT

Eesti Tarbijakaitse Liidu seminar „Toidu ohutus on tarbija õigus“.

Eesti Tarbijakaitse Liit (ETL) korraldas 29.juunil tarbijakaitsealase seminari, millel käsitleti toidu ohutust.

Toidu teema on ETL-l olnud fookuses aastast aastasse kuna seoses toidukaupade liikumisega maailma erinevate turgude vahel kaasnevad ka riskid tarbijate tervisele ja heaolule.

Toidu ohutus on tarbijaõigus ja tarbijal on õigus eeldada, et toit on ohutu.

Eesti eesistumise raames toimunud kõrgetasemelistel ümarlaudadel ja aruteludel olid toidu ja selle ohutusega seonduvad küsimused taaskord päevakorral ja väga aktuaalsed, mille tõestuseks on Euroopa toiduohutuse agentuuri (EFSA) peadirektori Bernhard Urli visiit Tallinna.

Tarbijate käsutuses olevatest kommunikatsioonivahenditest nagu toodete märgistus, märgised, sümbolid, väited jne. on kasu ainult sel juhul kui tarbijal on vastavad teadmised ja tõlgendamisoskused, seepärast ongi projekti eesmärk tõsta tarbijate teadlikkust toiduga seonduvatest riskidest ja nende vältimise võimalustest.

„Saasteained toidus“ teemat käsitles Maia Radin Maaeluministeriumist.

Toidu saasteained on toidus leiduvad ained, mida ei ole sinna lisatud taotluslikult ning mis võivad halvendada toidu kvaliteeti ja olla tarbijate tervisele ohtlikud.

Saasteained võivad tuleneda keskkonnast, esineda looduslikult, tekkinud töötlemisel või tootmisel.

Viimaste aastatel kirgi köitnud Läänemere kala ohutuse teema on meile kõigile tuttav. Oluliseks probleemiks on ohtlikud ained, mis võivad akumulierida toiduahelas ja jõuda ringiga tagasi inimeste toidulauale. Hindamised on näidanud, et Läänemere äärsete riikide elanikud saavad toksikantide summaarsest sisaldusest 80-95% just kalast.

Kloororgaaniliste ühendite kõrgeid sisaldusi Läänemere kalades loetakse üheks peapõhjuseks selle regiooni naiste kõrge rinnavähi haigestumise ja laste, eelkõige poiste sünnikaalu vähendamisel.

Terviseriskide hajutamiseks on soovitatav süüa väherasvast kala nagu haug, koha, heik, luts, lest, räabis, forell ja siig ja mitte rohkem kui 900 grammi nädalas.

Akrüülamiid on saasteaine, mis tekib toidu töötlemisel kusjuures ohustatud on kõik tarbijagrupid, aga eriti muidugi lapsed.

Kuldreeglik on - toitu ei tohi kõrvetada vaid kergelt pruunistada.

EFSA 2015 aasta hinnang akrüülamiidile on, et see tõstab vähki haigestumise riski kõikides vanuserühmades.

Soovitused saasteainete saadavuse vähendamiseks:

- Toituda tuleb mitmekesiselt;
- olla oma valikutes mõõdukus;
- mitte laskuda äärmustesse;
- tarbida erinevate tootjate toodangut.

Üha rohkem räägitakse uuendtoidu teemal, mis on selline toit, mida enne 1997. aastat ei tarbitud EL-s üldse või tarbiti seda väga vähesel määral.

Uuendtoit tähendab uusi toidu lähtematerjale või toitu, mis on toodetud uute tehnoloogiate ja tootmisprotsesside abil.
Uuendtoidu ohutust hindab EFSA.

Uuendtoidu eri liikide näiteid: kolmandatest riikidest pärit põllumajandustooted n.õlisalvei seemned, taimedest saadud ekstraktid: rapsiseemnevedelik.
Ka tsiaseemned kuuluvad uuendtoidu hulka.

Eesti Tarbijakaitse Liidu kodulehele üles riputatud küsimusele „Kas kodumaine toit on ohutum kui imporditud toit?“ on 42% tarbijatest arvanud, et on ohutum.

GMO-d, toidulisandid ja lisaained teemat käsitles Airika Salumets Toidu-ja veterinaarametist.

Euroopa Liidus võib turustada ainult loa saanud GMO-sid ja selle kohta on olemas vastav register.

Kasutusluba on antud teatud maisidele, sojale, rapsile, puuvillale, suhkrupeedile.
GMO-de ohutust hindab EFSA.

Kui toode sisaldab GMO-sid, siis peab see olema vastavalt märgistatud.
Info GMO sisalduse kohta peab olema nii pakendil kui lahtiselt müüdaval kaubal.
VTA ei ole siiani kontrollide teostamise käigus avastanud märgistamata GMO-sid.

Toidulisand on toitainete või muude toitaineliste või füsioloogilise toimega ainete kontsentreeritud allikas, mida kasutatakse tavatoidu täiendamiseks.
Vajadus nende järele tuleks välja selgitada koos vastava ala spetsialistiga tavapärasest menüüd analüüsides või siis tervisetestide põhjal.

Toidulisand ei ole ravim ja ravimi ja toidulisandi koosmõjud võivad olla isegi ohtlikud. Põhjalikult tuleks uurida toidulisandi märgistust. Allergeenid peavad olema koostisainete loetelus esile tõstetud, samuti tuleks järgida kasutusjuhendit. Reklaami tuleks suhtuda kriitiliselt.

Ostes e-poest tuleks hoolega uurida kaupleja tausta ja arvestada sellega, et väljastpoolt Euroopa Liitu ostetud toidulisand ei pruugi vastata meil kehtivatele nõuetele.

Toidulisandi ja vastavuse eest vastutab toidulisandi tootja või turustaja ohutuse. Isegi unikaalse ja patenteeritud koostisega toidulisandid ei garanteeri nende ohutust.

Eesti Tarbijakaitse Liit testides tarbijate teadlikkust riputas oma kodulehele küsimuse kas tehakse vahet toidulisandil ja lisaainel ja selgus, et 80 % vastanutest väidab et tegemist on erinevate kategooriatega.

„Toidu kvaliteedimärgid – tarbijatele abiks või hädaks“ - Kaupo Kutsar Eesti Põllumeeste Liidust.

Eestis kasutatakse toidu märgistamiseks mitmesuguseid kvaliteedimärke.

Kohalike põllumajandustootjate jätkusuutlikkuse huvides on aga väga oluline, et nende tooteid hinnatakse ja võimalusel eelistatakse.

Eestlased ostavad liha ja lihatooteid peamiselt poest ja eelistavad kodumaal kasvatatud toitu (Konjuktuuriinstituut 2016).

Seepärast on oluline, milline teave on toote pakendil ja kuidas tarbija seda tõlgendab.

Lipuvärvidega tähistatud toidu all mõeldakse automaatselt kodumaist, Eestis kasvatatud toitu. Seda kinnitab ka 2017. aastal Eesti uuringukeskuse poolt läbiviidud uuring, millest selgus, et 75% vastanutest olid kindlad, et lipumärgiga varustatud tooted sisaldavad kodumaist põhitoorainet.

Lipumärgi statuudi põhjal on selle märgi üks ja ainus eesmärk olnud tõsta esile Eesti tootjaid, ehk siis ettevõtjaid, kes omavad Eestis töötlemisbaasi.

Kui aga 75% tarbijatest on märgi visuaalset eksitust tuleb korrigeerida kas märgistust või märgise statuuti.

Rahvusvärvide kasutamine toidumärgisena peab olema üheselt selge ja selgena ka välja paistma. Praegune olukord on segadust tekitav ja eksitav.

Koostöös Tarbijakaitse Liidu jt. teiste edumeelsete organisatsioonidega oleme teinud avaliku pöördumise, mille kavatseme edastada Vabariigi valitsusele, et alustada avalikku debatti antud küsimuses.

Alkoholipoliitikast tarbijaõiguste vaatenurgast teemat käsitles Lauri Beekmann Eesti Karskusseltsist.

Alkohol on esimese gruppi kantserogeen kuuludes sinna koos tubaka ja asbestiga ja võib tekitada seitset liiki vähki.

Ei ole olemas ohutut kogust ega ohutut alkohoolset jooki, samuti nagu pole olemas ohutut raseduse perioodi.

Alates 1978. aastast on alkoholitootjatele tekitatud vabastus kohustusest avaldada toodete pakenditel koostisosade loetelu ja toitumisalane teave.

13.märtsil 2017 avaldas Euroopa Komisjon raporti Euroopa Parlamendile ja nõukogule seoses alkohoolsete jookide koostisosade loetelu ja toitumisalase teabe kohustusliku esitamiseга toodete märgistusel.

Raporti kohaselt anti alkoholitööstustele üks aasta aega esitamaks omapoolne eneseregulatsiooni ettepanek.

Selle ettepaneku kohaselt peaks suur osa infost esitatama internetis, kodulehe linkide kaudu, QR koodide jm.viidete vahendusel.

See on vaevalt lahendus, mis tarbijaid rahuldaks või abistaks.

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 169 väljendab EL-i pühendumist tarbijate tervise, turvalisuse ja majanduslike huvide kaitsele ja toetades tarbijate õigust informatsioonile, mis kaitseks nende huve.

Maailma Terviseorganisatsiooni WHO kohaselt hoiataks joogil avaldatud koostisosade loetelu tarbijaid potentsiaalselt kahjulikest või problemaatilistest ainetest. Avaldades aga toitumisalast teavet nagu näiteks kalorete sisaldus joogis võimaldab tarbijal jälgida paremini dieeti ning langetada haigusi ennetavaid valikuid.

ETL-i küsitluse järgi soovivad 84% tarbijatest, et alkohol oleks märgistatud, samas kui 58% on avaldanud arvamust, et ka märgistuse abil ei oleks võimalik piirata alkoholi tarbimist.

Eesti Tarbijakaitse Liit ja Eesti Karskusselts koostasid ühispöördumise „Tarbijal on õigus teada, mida ta tarbib“ ja see esitatakse vabariigi valitsusele, sest oleme kindlal seisukohal, et ennekõike on see tarbija õiguste küsimus ning oleme nõus Euroopa Komisjoni raportiga, mis jõudus järeldusele, et alkohoolsetel toodetel info puudumiseks ei ole mitte ühtegi ratsionaalset põhjendust.

Seminari käigus toimus väga huvitav arutelu kõikide teemade osas ja jõuti ühisele arusaamisele, et pöördumised valitsusele on igati õigustatud, sest tarbija väärrib selgust ja meie saja-aastases riigis peab turundus mitte ainult paistma aus vaid ka aus olema!

Tarbijate keskkonna- ja terviseteadlikkuse kasv aitab kaasa nii säästlikule tarbimisele kui riigi majandusele üldises plaanis.

Hindamislehtede alusel hinnati seminari väga edukaks ja vajalikuks.

Seminari läbiviimine sai võimalikuks tänu Tarbijakaitseameti toetusele.

Ettekanded täismahus leiate:

<https://tarbijakaitse.ee/wp-content/uploads/2018/07/Tarbija-õigus-teada-mis-on-alkohoolsetes-jookides.pdf>

<https://tarbijakaitse.ee/wp-content/uploads/2018/07/Toidu-kvaliteedimärgid-kas-abiks-või-hädaks.pdf>

<https://tarbijakaitse.ee/wp-content/uploads/2018/07/Toidu-saasteained-29062018-1.pdf>

[Toidulisandid, uuendtoit, GMOd](#)

Linda Läänesaar
Tegevdirektor

6411697